השותפין פרק ראשון בבא בתרא

יב.

בית סתום. שהיה לו פתח לחצר וסתמו: **יש לו ד' אמות.** נחלוקת החצר אם כלו לחלוק כאילו הוא פתוח: **אינו מטמא סביביו.** אלא כנגד הפתח אם מת בתוכו: **פרץ אם פצימיו.** הרי הוא כקבר וחכמים טימאו את סביביות הקבר ד' אמות כדי שלא יקברו עושי טהרות עד הקבר ויתחילו ולאו אדעתייהו: **לעיר אחרת.** לדרך עיר אחרת: **ובקשו בני העיר.** שהמבואות בה לסותמן מתחריהם: **בני אופה העיר.** החמרת מעבדיו עליהן שכבר הוחזקו לקבר דרכן דרך אותן המבואות: **בני רה"ר מעבדין עליהן.** משום דכי דחקו בני רה"ר מסתלקי לגמוך המבואות: **הני מילי.** תוך ד' אמות של (ב) רחב המבוי המבואות לרה"ר מעבדין מלהעמיד דלתות לשם: **כרה"ר דמו.** לענין פקר טומאה כרה"ר: **ולא היא.** שאפי' לו להעמידם לפנים מד' אמות מעבדין עליהן: **כי הדו יומא.** בית חריסת יום אחד לזה וכן לזה לא חתרום מתרגמינן לא תרלי (דברים כב): ה"ג **כי הדו יומא מאי אי יומא זרעא מרי יומא כרכא לא הוי ואי יומא כרכא יומא דזרעא לא הוי אי בעיים אימא יומא דזרעא כאחרא דכריב ואני בעיית אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל בבת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכום אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן היפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמר משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא משמיה**

פרץ פצימיו מטמא כל סביביו. פי' הקונטרס כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לר' משום כיון דמסיימי מחיצות וליכא למיחש שמא יעלה על הבית ויתחיל עליו לן למימר שיטמא ד' אמות סביביו כדמוכח בפ' משום מלמחה (סוטה דף מד.). בני חלר הקבר העומד בתוכה טהור ה"מ חלר הקבר דמסיימי מחיצו' אבל (ב) בעלמא תפיס לכך נראה לו לפרש כגון שיש זיזין הרבה בולטין מן הבית מכל לד ויש בהן פותח טפח (ו) לכל אחד ונשלא פרץ פצימיו אף על פי שסתמו אינו מטמא מתח השאר זיזין שסתמו של מת עומד לגאת דרך פתח אבל אם פרץ פצימיו וחזר ונבנן כשאר כותל ואין כאן פתח כלל מטמא כל סביביו דכל דל זיז חיבא לספוקי דשמא דרך פתח אותו זיז יצא מן הבית ויש ליישב פי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחיצתא דאע"ג דליכא למיחש שמא יעלה על הבית מ"מ איכא למיחש שמא יגע בכתלי דקבר מטמא נמצא אפי' מן הלד כדמוכח בספרי בפרשת פרה אדומה (ז) דקבר זה קבר סתום אי אינו אלא פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שהוא מקבל טומאה אינו מטמא מכל הלדדין כשהוא פתוח הקבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל הלדדין כשהוא פתוח משמע דכשהוא סתום מטמא אף בנגע כו מן הלד: **מצר** שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. היינו כשהחזיקו

ברשות אבל אם אין להחזיק שלא ברשות יש לממות בידם ולנקוט פיזלא וליתיב כלמוכח בהמנית (ב"ק דף כח. ושם): **ולא** פליגי תר' בי אחריה ומר בי אחריה. פי' ר"י ב"ר מרדכי דבאחריה דרכי יהודה היה קרקע חטוב וטוב והיה חטוב לטרות בחטעה חלאי קנין (ח) אבל באחריה דחבא קמא לא היה קרקע טוב כל כך שיהיה חטוב לטרות בפחות מחטעה קנין ואף על פי שלא היה בו כדי חריסת יום לאוי היה לטרות והשתא בעי בבבל מאי אמין הקרקע טוב כל כך ואינו לאוי כשיעור הנטע במשנתינו:

ה"ג ר"מ (ט) **ואי בעית אימא בברבא ווזרעא ובהדורי.** פירוש בית חריסת יום ושפיר הוי יומא לזרעא דכשיבא לזורעה מורם ומכחלמו עוד מוסן הממריסה על הקרקע חורע וזה בהדורי: **ואי** בעית אימא יומא דזרעא. ודקאמרת לא הוי מרי יומי כרכא כריב יומא ופלגא והדר מני

וכריב עד דשלים יומא:

דוולא. פי"מ אלן שמשקין אותה (ח) בדלי לכל אחד ואלן שדולין לה יום אחד ומקשה לר"י דא"כ הוה ליה (י) למיתני בבבל מאי בדבעי בתיב ע"כ נראה כפ"ה: **א"ר** יוסי אין אלו אלא דברי נביאות. לא לשנא קאמר אלא כלומר שאומר כלא טעם דכי האי גוונא בסוף (כ) (אלו) מומין (בכורות דף מה. ושם ד"ה עשו) **גבי יתרת** שאין בה ליפורן מטמא בנגע ובמשא אבל לא בהאל ולקאמר עשו דבריהן בדברי נביאות מה נשאל אי אבר הוא ליטמא בהאל ואי לא אבר הוא לא ליטמא כלל וכן י"ל בסוף פ' כילד מעברין (עירובין דף פ: ושם ד"ה אין): **אטו חכם לאו נביא הוא.** ות"ת בפ' בן סורר (סנהדרין דף עא.) דקאמר משמרב בהמ"ק ניטל טעם ביאה וניתן לעובדי עבירה תקשי ליה נמי אטו קודש שלמים משום דהויה אריא ואיתא הכי הוי אלא דקאמר אלא לא קא הוי אריא ניתא מחמת קשייתא דריבוא בעל הבית מה איכא פעולה ליום אריכא ואיבעיית אימא דאיכא בי דרי יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומי בזריעה ודאי איכא תרי יומי שלמין משום דהויה אריא בהדרי כלומר שדה קשה הוא ואארן הרים ושרשים היא ובימות החמה שהיום ארוך הוא צריך לחרוש יום אחד שלם מחמת קשיות שבה ועכשיו בימות הגשמים חוזרת לקשיותה וצריך לחרושה כדי שתהא נוחה לזריעה ובין חריסה לזריעה צריך שני יומי דמסי כי הימים קטנים הן. ל"א מה"ר בספרים וה"ל לה. כי דרי יומא בזריעה לא הוי תרי יומי בברבא ואי בי דרי יומא בברבא לא הוי חד יומא לזריעה והכי פשיט לה אם צריך יום אחד בין חריסה לזריעה כל צריך תרי יומא לברבא דפחות מב' ימים יכול לבוריבה פעם ראשונה כי קשה קרקע וצריך ליום אחד של חריסה וזריעה יותר מיום אחד של

שעות ביום וזריעה מבבוקלה יומא דברבא דבבר רכיבא ארעא דחריסה כבר תדא דזמנא והכי קאמר לא הוי [תרי] יומי כרבא דשפיר מיומא הוי אבל לא הוי פעולת תרי יומי ואי בי דרי יומא כרבא להאי לישנא לא הוי יומא זרע דכל שחורש ביום כרבא יכול לחרוש ביום זריעה בפחות מב' שעות כדאמר בהאי לישנא דניחא לחרוש ביום זריעה מחיקף לקצירה. איבעיית אימא בברבא ודקא קשיא לך לא הוי יומא דזרעא לעולם הוי דאע"ג דניחא לחרוש אאותו יום זריעה פעמים. איבעיית אימא בוריעה ודקשיא לך לא הוי תרי יומי כרבא להאי לישנא. לעולם איכא תרי יומי בהדורי ארץ ברשים היא ובתחלה היא קשה הרבה דכל מה שחורש בב' ימים תיקף לקצירה יכול לחרוש ביום אחד לזריעה וכ"ך קבלת"י אנ"י מר' אביל"ל הבינו בזה הענין. דיבא דמי אי בי דרי יומא בזרעא שבין זריעה ובין חריסה שחרשין את השדה פעם אחרת בימות הגשמים לבד מכריבה ראשונה שכודבין בימות החמה תורשין אותה בימות הגשמים סמוך [לזריע'] לפי שהוא נוחה לזרע ואם צריך יום אחד למלאכה לפועל אחד בין חריסה בין זריעה אפילו הכי ליכא יומא כרבא יום חמה כי הימים הן ארוכין ומרשכין ביותר וכבי שעות ביום יכול הפועל לחרושה ולחקנה כל הצורך ונמצא שמספיקי בעל השדה מב' שעות ולמעלה ואי בי דרי יומא כרבא שבכריבה ראשונה יש מלאכה לפועל אחד לחרוש בימות החמה כל היום כולו אפי' הכי לא הוי תרי יומי בזרעא כלומר בין זריעה ובין חריסה דבפחות מב' ימים בימות הגשמים יכול לחרושה פעם אחרת לזורעה ונמצא שמספיקי זה בעל השדה מחצי יום ולמעלה לפי שאין פועל משכיר עצמו לחצאין. איבעיית אימא דאיכא בי דרי יומא זרעא ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומא כרבא ודאי איכא יומא כרבא שלם ולא קא מפסיד ולא מידי דכרבא הוא דכריב ומנא חדא והדר תני ומנא אחרינא משום דבכרבא הדא לא קא הוי אריא ניתא מחמת קשייתא דריבוא בעל הבית מה איכא פעולה ליום אריכא ואיבעיית אימא דאיכא בי דרי יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומי בזריעה ודאי איכא תרי יומי שלמין משום דהויה אריא בהדרי כלומר שדה קשה הוא ואארן הרים ושרשים היא ובימות החמה שהיום ארוך דאיכא יום אחד שלם מחמת קשיות שבה ועכשיו בימות הגשמים חוזרת לקשיותה וצריך לחרושה כדי שתהא נוחה לזריעה ובין חריסה לזריעה צריך שני יומי דמסי כי הימים קטנים הן. ל"א מה"ר בספרים וה"ל לה. כי דרי יומא בזריעה לא הוי תרי יומי בברבא ואי בי דרי יומא בברבא לא הוי חד יומא לזריעה והכי פשיט לה אם צריך יום אחד בין חריסה לזריעה כל צריך תרי יומא לברבא דפחות מב' ימים יכול לבוריבה פעם ראשונה כי קשה קרקע וצריך ליום אחד של חריסה וזריעה יותר מיום אחד של

מסורת הש"ס

(א) שבת קמו:. ב"ב דף ל"ג. (ב) תוספתא דפאה פפ"ב. (ג) כ"ק כת. ע"ש לקמן מ: ע"ש (וקף מ: ע"ש וקף ק. ע"ש). (ד) פסחים נ. וש"נ. (ה) מילוכין ב: (בכורות מה. ו) (וכתי"ש שבש"י מיתת ונמלת יש לי לנב חכמה). (ז) (נ"ל כפיון לכל כו').

תורה אור השלם

(א) למענת ימיני כן הודע ונבא לבב חכמה: תהלים ש יב

גליון הש"ם

גמ"א אמר ר"נ ד' אמות בר. מיימוני פ"ב מה"מ שאלה"ש שם וחכם ע"ש מגיא. מ' ירושלמי פ"ח בכרכות עלה דמתניתין כ"ש בערב כל אדם יצו ויקולמו: שם שנאמר ונבא לבב חכמה. עין רש"י בסנה דף קיט ע"ב ד"ה ונבעלים: תוס' ד"ה פרץ בר בקבר זה קבר בתוס. עין לקמן דף ק' ע"ב תוס' ד"ה ורומן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום דרכ יהודה אמר רב נ' דאמר רב יהודה אמר רב מגר: (ב) רש"י ד"ה הני מילי וכו' של ראשי המבואות הסמוכות לרה"ר: (ג) ד"ה לא יומא דזרעא וכו' כשבת הגיר ואי האי בי דרי יומא דקאמרת ביומא דזרעא קאמרת מרי יומי כרכא לא הוי: (ד) ד"ה הכי קאמר וכו' לא יעלה הפ"ל ואח"כ מ"ה ובביא יש לו לנב חכמה: (ה) תוס' ד"ה פרץ וכו' אבל מת בעלמא תפיס: (ו) בא"ר עמה בכל אחד וכשלא פרץ: (ז) בא"ר פרה אדומה אי בקבר: (ח) ד"ה ולא פליגי וכו' חטוב לטרות כגון אלאי קנין ואע"פ שלא היה בו כדי חריסת יום ראוי היה לטרות אבל באחריה דחבא קמא וכו' כפחות מגי קנין והשתא בעי בבבל ל"ל: (ט) ד"ה ואי בעית אימא וכו' ואי בעית אימא הכ"ת: (י) ד"ה דוולא וכו' הוה ליה למבעי בבבל מאי: (כ) ד"ה אמר וכו' בסוף מומין אלו נבי:

רבינו גרשום

מעבבין אלא שלא פרץ את פצימיו הואיל שאין נפרצין חזקה יש לסותמו: אינו מטמא כל סביביו. אם היה מת בבית אע"פ שסתום הוא הואיל ולא פרץ את פצימיו אינו מטמא כל סביביו דבית בר' אמות כקבר דאיכא למימר הואיל שלא עקר הסציפין ולא סתמו לגמרי באותו פתח יפתח ויוציאהו אבל פרץ את פצימיו וסתמו מהכל מטמא כל סביביו דיש לו דין קבר הואיל וסתום מכל צדדיו כקבר דטומאה בוקעת ויוצאה ולריכא למימר מן הצד ויציאתו: ענין אחר שלא פרץ את פצימיו כלומר היה סותם הפתח ולא היה סותר צורת הפתח המשקופין והמזוזות אלא כנה בנין סתימה עליהו לסתוך שלא עקרן וראי היה דעתו לפתח לחבר אין מעבבין בו מלפתוח. ודיקא נמי דתניא גבי בית דאע"ג דסתום פתחו יש לו ד' אמות והיינו נמי טעמא (כיון) דלא פרץ פצימיו והיה דעתו לפתח: קבר שיש לאדם בחצירו ועשה מחיצה דפונות כל סביביו וסיכוך. והשתא אע"ג דאיכא מחיצה סביב הקבר ואיכא פתח בהנהו מחיצות. אם כשסתם אותו פתח לא פרץ פצימיה כיון דגראה מקום הפתח. כמאן דאיתא לפתח דמי ובוקעת בו את הטומאה ומטמא סביביו. אבל אם פרץ והוי כשאר כותל לא. למ"ה: מבואות המפולשות פתוחין לעיר אחרת. כלומר דנהיגו בני העיר אחרת לעברו דרך האי מבוי ולימנס לעיר זו וגלצאת ממנה דרך מבוי זה: (לקלקלו. לסותמו). המפולשין לרשות הרבים. להעמיד להן דלתות לעכב בני הרה"ר ולימנס כמבוי של שעה שירצו: סבור מינה הני מילי דמעבבין לן לתעבר דלתות ליסתם לבני הרה"ר (הני מילי) בתוך ד' אמות של מבוי אותן ד' אמות הסמוכות לרה"ר כדרך דרא: ולא היא דלענין טומאה אמרי' דו' אמות לא) במבוי ברה"ר דספיקו טהור באותן ד' אמות (מבוי דברשות הרבים) דגמרינן מסוטה. אבל הכא בכולהי מבוי מצו לעבב דלא מצו לסיתם בני הרה"ר אבל דרך אותו מבוי:

פרקא. ואין חולקין את השדה עד שתהא נדולה. דיכולין לזרוע בה ט' קבין לזה וט' קבין לזה בצביר מהכי לא חשיב שדה בטי קבין בציר לא ובאחריה דרי"י היו השדות ביוקר והוי חשיבי שדה בטי חצאי קבין: בבבל שלא היו שדות ביוקר כבא"י מאי בבמה חשוב החם שדה. א"ר יוסף בי דדי יומא. כלומר כי היכי דיש מלאכה לפועל לחרוש בה יום שלם לפי שלא יעבא פועל שישכיר עצמו כי אם ליום אחד שלם ואם יחלקו פחות מכדי פסוק יום פעולת יום אחד כל חד וחד נמצא הפועל משלים פעולתו בחצי היום או בט' שעות והיה מבקש הפועל שכירות יום שלם: היכי דמי. הא בי דדי יומא כלומר באיזה חריש אמרת שב' פעמים חורש את השדה אחת תיקף לקצירה ולאותה חרישה קרי כרבא ובאותה חרישה שתיקף לקצירה חורש הפועל כל היום עד לערב ושוב חורשין אותה ביום זריעה ואותו היום אין חורש הפועל אלא ט' שעות וגבי שעות זורע בעל הבית מה שהפועל חורש בט' שעות והכי מנהג ועכשיו בעי בעל גמרא באיזו חרישה פעולת יום יום זריעה דאינו אלא ט' שעות לא הוי יומא כרבא כלומר כשחורר ומשכיר ביום קצירה לא הוה פעולת יום שלם בחרישה דלאחר קצירה דבט' שעות תשלים פעולתו ונמצא יושב ובטל ג' שעות ונמצא מפסיד בעל הבית ואם כי דדי יומא כרבא כלומר אם מאותה חרישה אמרת דחרושין תיקף לקצירה כל היום לא הוי תרי יומא דזרעא כלומר אין שם פעולת חרישה ב' ימים של יום זריעה שביום חרישה תכף לקצירה חורש כל י"ב שעות ואם

(ח) ל"ל נמנני הסמוך לה"ר כרה"ר דמי. כו ל"ל כשהקרקע קשה.

עין משפט נר מצוה

קכם א מי"י פ"ב מה"מ שכנים הל' ז סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קמב סעיף ז: קיז ב מי"י פ"ז מה"מ עונתה מתת הל' ח סמג עשין רלח: **קיא** ג ד טוש"ע מ"מ סי' קסב סעיף כ: **קיב** ה מי"י פ"ג מה"מ נזקן מתנן הל' כד סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' שנו בהנ"ל וסי' תיז סעיף כ: קיג ג ד מי"י פ"ה מה"מ שכנים הל' יג סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קסב סעי' ת: קיד ח ט מי"י פ"ח מה"מ שכני הל' ד' סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קצא סעיף ב:

מוסף רש"י

בית סתום יש לו ד' אמות. ק"ל (לעיל יא.) אבר מתחלקת לפי פתחיה. לפי פתחי הבתים הפתוחין לה. אם כלו נחלק מת הנחלר כין בנים. פירש שם לפי שפתוחין לו לאחר ד' פתחים, נוטל לכל פתח מרגע אמות בחלר נגד פתחו למדת רוחב פתחו והשאר חולקין בשוה. ואם נסתם אחד מהם קדום חלקת הנחלר ולא פירן את פצימיו אלא סתם כין שני הפצימין אינו מפסיד דין פתחו כך, פירן את פצימיו ואחר כך סתמו מקום שם פתח מעיכה (שבת קמו:). **בית סתום.** ויסתם בתוכו, אינו מטמא סביביו, פרץ את פצימיו. ויסתמו ונעשה קבר ומטמא סביביו ד' אמות, מת תופס ד"ת (לעומתה וגדיה דרבנן שמת יאכיל אלו יכין שם). מיצר שהחזיקו בו רבים. לעשותו לכן דרך, אסור לקלקלו. (ומ"ש אהוא של יתיר (לקמן כו:) שסשויהו ומקנוהו לגיזלן והכעלים יהנו ישמקו, דומיה לגרים מחל (ושבים לקמן ק:). ר' אמות הסמוכות לרה"ר כרה"ר דמיין. כגון מקום פני הסמוך לרה"ר ויהו לתוך הרבה לדי אמות הכלאיות, ה"ר לטומאה (מ"ש לה:). אין אלו אלא דברי נביאות. כמתנגה מפי הנבורה שאינו נותן טעם לדברי (בכורות ט.) שאין לריכין ליתן טעם לנבואתן לפי שבלה עשם שומעים להם (בכורות מה.). אציאתא. שוליות (ושבים לקמן מא.).

רבינו גרשום (המשך)

תאמר באותו יום חריסה אמרי דהיינו פעולת יום שלם כשיבא לאותה חריסה של זריעה לא יצמא שם פעולת ב' ימים כי ביום זריעה אינו חורש אלא ט' שעות ולא ישאר לפעולת מחרת אלא פעולת ג' שעות ונמצא פועל ישקר ט' שעות ויפסיד בעה"ב שצריך לשוכרו ביום שלם שלא יעבה פועל להשכיר עצמו למחצית היום. איבעית אימ' יומא דזרעא. ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא: דכריב ותני. שחורש באותו יום שתיקף לקצירה פעמים מה שחורש בט' שעות חורר שונה בב' שעות והוה שוה בשוה: איבעית אימא יומא כרבא. ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומא דזרעא. לעולם איכא תרי יומי דזרעא. שהארץ קשה היא וארץ סלעים וטרשין היא ומה שפועל חורש ביום אחד תיקף לקצירה תורדת ומתקשה וצריך לחרוש בה פעולת ב' ימים דזריעה מחמת הקשיות שמתקשה אחר חריסה קצירה. ול"א. מוגה בספרים היכי דמי אי בי דדי יומי דזריעה לא הוי תרי יומי כרבא. בהאי לישנא משמע דשפי חורש הפועל בהני ט'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com